

การปรับตัวทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ และการสื่อสารของนักศึกษาจีน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี¹

Cultural Adaptation, Learning, and Communication among Chinese Students in Phetchaburi Rajabhat University

กมลทิพย์ รักเกียรติยศ², จิตินันท์ ผิวนิล³, ธนัชพร นามวัฒน์⁴, สุนทรารัตน์ เชื้อนคอบ²

Kamontip Rakkiattiyod², Titinan Pewnil³, Tanutchaporn Namwat⁴, Soontrarat khueankob²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากประเทศจีนที่เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยมุ่งเน้นศึกษาประเด็น การปรับตัวทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ และการสื่อสาร การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนตุลาคม 2558 – พฤษภาคม 2559 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณรวม 111 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาจีนส่วนใหญ่พบปัญหาด้านการสื่อสารทางภาษาเนื่องจากความแตกต่างด้านสำเนียงและการออกเสียงของท้องถิ่นเพชรบุรี คำราชาศัพท์ และภาษาวัยรุ่น ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันกับนักศึกษาไทย ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่เช่นการรับประทานอาหาร การเดินทาง ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่ามีการปรับตัวในลักษณะของการผสมผสานวัฒนธรรมจีนกับไทยมากขึ้น โดยการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนและการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตามยังพบว่านักศึกษาจีนยังมีความไม่เข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีไทยในหลายกิจกรรมโดยเฉพาะเรื่องพิธีการต่างๆ

คำสำคัญ : การปรับตัวทางวัฒนธรรม, การเรียนรู้, การสื่อสาร, นักศึกษาชาวจีน, จังหวัดเพชรบุรี

¹ ผลการศึกษาบางส่วนได้รับการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืน ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² อาจารย์ประจำ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³ อาจารย์ประจำ, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์ประจำ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹ Part of the study has been presented at The Sixth Phetchaburi Rajabhat National Research Conferences held in Phetchaburi Rajabhat University, July 9th, 2016.

² Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

⁴ Lecturer, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Abstract

This study aimed to investigate the way of life of bachelor degree students from China who spent one year studying at Phetchaburi Rajabhat University focusing on how they communicated, adapted, and learned about Thai people and the Thai culture. This study used both qualitative and quantitative methods. A questionnaire and In-depth interviews were used to collect data during October 2015– May 2016. The sample size of the questionnaire was 111, and 12 were selected for an In-depth interview. From the study, it was found that the majority of Chinese students had problems with communication due to the differences in accent and tone of the local language, words and terms used with royalty, and youth language. These difficulties cause misunderstanding and misinterpretation between Chinese and Thai students. With regard to the ways of life such as eating, traveling, health problems, Chinese students were able to adapt to the process of acculturation between Thai and Chinese. They learned from their friends and adapted to their environment. However, Chinese students did not fully understand various Thai customs and cultures especially rites and ceremonies.

Keywords : cultural adaptation, learning, communication, Chinese student, Phetchaburi

บทนำ

การรวมตัวทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศต่างๆ ก่อให้เกิดการหลั่งไหลของภาษาและวัฒนธรรมของผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ประเทศไทยซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีชาวจีนนิยมท่องเที่ยวและสนใจในด้านภาษาและวัฒนธรรม ส่งผลให้การเรียนภาษาไทยได้รับความนิยมมากขึ้นในกลุ่มชาวจีน นับตั้งแต่ต้นนโยบายการเปิดประเทศของรัฐบาลจีนในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554) สถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยจึงมีการทำความร่วมมือแลกเปลี่ยนนักศึกษามาให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะนักศึกษามาจีนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องๆ นอกจากนี้ การที่นักเรียนจีนมาเรียนที่ประเทศไทยมากขึ้นนั้น เหตุผลหนึ่งมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวนประชากรวัยเด็กจำนวนมาก มีอัตราเกิดประมาณ 6-7 ล้านคนต่อปี แต่มหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถรองรับผู้เรียนได้เต็มที่ประมาณ 2 ถึง 2.5

ล้านคน ทำให้มีนักศึกษาจีนส่วนหนึ่งขาดโอกาสในการศึกษาต่อเพราะสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศจีนไม่ได้ นักศึกษาส่วนหนึ่งที่มีความต้องการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาแต่ไม่สามารถจะเรียนในประเทศ จึงหันมาเรียนต่อที่ประเทศไทย ซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมากและการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างจากสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยส่วนใหญ่ที่มาเรียนในประเทศไทย จะมาจากมณฑลต่างๆ ของจีนที่ไม่ใช่เมืองใหญ่ และมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ซึ่งมีการศึกษาและอนาคตที่ดี ซึ่งในขณะที่นักศึกษามาจีนในเมือง เช่นปักกิ่งหรือเซี่ยงไฮ้ มีทางเลือกมากกว่า (ผู้จัดการออนไลน์, 2559) อีกทั้งจากความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ทำให้นักศึกษาจีนเดินทางมาศึกษาต่อในประเทศไทยมากกว่า 22,000 คน เป็นสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย อีกทั้งปัจจุบันวัฒนธรรมไทยมีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน

ของชาวจีนมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางมาประเทศไทยจำนวนมาก ส่งผลให้นักศึกษาจีนสนใจศึกษาต่อในประเทศไทยมากขึ้นด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์นั้น มีนโยบายและพันธกิจที่ต้องการส่งเสริมความเป็นสากลของสถาบันให้มีมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการทำข้อตกลงตามความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะระหว่างประเทศนั้น ได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ เอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทำข้อตกลงความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี และมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกว่างซี เป็นต้น ซึ่งมหาวิทยาลัยเหล่านี้ได้มีการส่งนักศึกษาชาวจีนมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์อย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอด และเมื่อมีการไปเรียนรู้ที่ยังต่างประเทศนั้น สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาจีนต้องเรียนรู้เพิ่มเติมคือการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ไปอยู่ในที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็น การสื่อสาร ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น

ภาพรวมของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนที่ประเทศไทยมักจะพบว่ามีปัญหาในด้านการสื่อสารทางภาษา การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม และประเพณีวัฒนธรรม พบเห็นได้จากงานวิจัยที่ผ่านมา อาทิ โดยภาพรวมนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะอยู่เป็นกลุ่มขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่จะคบเพื่อนคนจีน และเพื่อนคนไทยเป็นบางส่วน การเข้าร่วมกิจกรรมสังคมสามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนได้รับผลประโยชน์ทั้งในการดำรงชีวิต การใช้ภาษาไทย และการศึกษา และได้มีการผสมผสานวัฒนธรรมเพื่อเป็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน เช่น นักศึกษาชาวจีนจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในช่วงแรก จากนั้นจึงปรับ

ตัวให้เข้ากับชีวิตประจำวัน (Ren Zhiyuan และคณะ, 2555) นักศึกษาจีนสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับ สังคมใหม่ได้เป็นอย่างดีและสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้แม้จะพบปัญหาอุปสรรคเรื่องของภาษา (พรพะเยาว์ กังเม้ง และดวงทิพย์ เจริญรุทซ์ เผื่อนโชติ, 2557) ทั้งนี้ ปัญหาในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เดินทางมาศึกษาในประเทศไทยมีปัญหาเรื่องการใช้คำ ปัญหาที่พบคือ สะกดคำผิด คำผิดความหมาย การเรียงลำดับคำในโครงสร้างประโยคไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจความหมาย คำศัพท์ยากหรือคำศัพท์บัญญัติ คำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะ คำที่มีอักษรควบกล้ำหรืออักษรนำ รวมถึงมีปัญหาเรื่องการออกเสียงไม่ชัดเจน (นิภา กุ้งษ์ศักดิ์, 2555)

ผู้ที่ต้องย้ายถิ่นหรือใช้ชีวิตในถิ่นที่ไม่คุ้นชินย่อมประสบปัญหาต่างๆ และต้องมีการปรับตัวไปตามสภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ (Berry, et al., 2006) ในที่นี้ นักศึกษาชาวจีน นับเป็นผู้ย้ายถิ่นเช่นเดียวกัน แม้จะไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นโดยถาวร แต่มีการใช้ชีวิตในประเทศไทยกว่า 1 ปีการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการสื่อสาร การปรับตัว และการผสมผสานทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมและการสื่อสาร รวมถึงวิถีชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากประเทศจีนที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมและหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เข้ากับวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ และการสื่อสารของนักศึกษาจีนที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2558

นิยามศัพท์

การปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการที่นักศึกษาจีนได้พบเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างเริ่มเข้าสู่กระบวนการของการปรับตัวเอง เพื่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน อันประกอบด้วย การปรับตัวทางด้านการรับประทานอาหาร การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน การทักทายผู้อื่น รูปแบบการดำเนินชีวิต การร่วมกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมไทย และด้านการเรียน

การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนของนักศึกษาจีน ประกอบด้วย การวางแผนการศึกษา ภาษาที่ใช้ในการเรียน ความสัมพันธ์และการสื่อสารกับเพื่อนในชั้นเรียน ความสัมพันธ์และการสื่อสารกับอาจารย์-เจ้าหน้าที่ บรรยายภาคในห้องเรียนและสถานศึกษา การร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นร่วมกัน และการทำงานร่วมกับเพื่อนคนไทย

การสื่อสาร หมายถึง การสื่อสารของนักศึกษาจีนในด้านการตีความหมาย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทั้งภาษาไทย ภาษาจีน และการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ

กรอบแนวคิดที่ใช้การวิจัย

ภาษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยเป็นอุปกรณ์ในการสื่อสารติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคม รวมถึงเป็นเครื่องมือของการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วย (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2556) ในการศึกษาครั้งนี้มองว่า ภาษาและวัฒนธรรมเป็นส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในการใช้ภาษาของกลุ่มคนที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งต้องมีการปรับตัวในด้านต่างๆ ทั้งทางวัฒนธรรมและการสื่อสาร

ทั้งนี้ในการที่ผู้คนย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในสังคมวัฒนธรรม ย่อมเกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคมคือ

การปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในภาวะที่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ แนวคิดที่อธิบายกระบวนการปรับตัวดังกล่าว ได้แก่แนวคิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้น Kalvero Oberg (1960) อธิบายลักษณะการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคคลไว้ 4 ระยะคือ ขั้นต้นตาตื่นใจ (honeymoon stage) เป็นช่วงที่พบเจอวัฒนธรรมใหม่ ตื่นเต้นกับสังคมสิ่งแวดล้อมใหม่ ต่อมาคือขั้นวิกฤติหรือต่อต้าน (crisis stage) เป็นการเผชิญกับด้านลบหรือสิ่งที่ไม่ได้คาดคิดกับวัฒนธรรมที่ไปอาศัยอยู่ ก่อให้เกิดอาการกังวล ผิดหวัง และต่อต้าน จากนั้นจะพัฒนาสู่ขั้นฟื้นตัว (recovery stage) คือการเริ่มยอมรับ ปรับใจไปกับวัฒนธรรมใหม่ได้ และสุดท้ายคือขั้นการปรับตัว (adjustment stage) เป็นขั้นของการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ ไม่เกิดภาวะตกใจหรือแปลกใจกับวัฒนธรรมใหม่ (culture shock) อีกต่อไป

แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายการศึกษาครั้งนี้ได้ในแง่ของกระบวนการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมใหม่ รวมถึงการสื่อสารภาษาไทยในบริบทของการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมไทยซึ่งจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมภายใต้กระบวนการปรับตัวดังกล่าวด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษาคือนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อ้างอิงข้อมูลจากฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนรวม 117 คน โดยเก็บข้อมูลนักศึกษาทุกคนที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยในวันที่ยื่นใบการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 12 คน ทั้งนี้ ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาตามหลักความเหมือน

กัน (homogeneous) เนื่องจากผู้ศึกษาชาวจีนที่มาเรียนมีลักษณะพื้นฐานต่างๆ ไม่แตกต่างกันมาก กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การประกาศและเลือกนักศึกษาที่เต็มใจเข้าร่วมวงสนทนากลุ่ม (group interview) เป็นนักศึกษากลุ่มเดียวกับที่กรอกข้อมูลแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีทั้งหมด 12 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มละ 3 คน จำนวน 4 กลุ่ม จำแนกตามสังกัดมหาวิทยาลัยต้นทางของนักศึกษาที่ประเทศจีน ในแต่ละกลุ่มสนทนาใช้การคละเทศ แนวคำถามที่ใช้เน้นการเล่ากระบวนการปรับตัว เหตุการณ์ ประสบการณ์ และการจัดการปรับตัวทางวัฒนธรรมและการสื่อสารของตนเอง

ทั้งนี้ ในการจัดกลุ่มการสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้ เน้นการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารให้มากที่สุด เพื่อให้ให้นักศึกษาชาวจีนได้สะท้อนความคิดเห็นและทัศนคติต่างๆ และสังเกตทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนด้วย ดังนั้น การจัดกลุ่มสนทนาจึงประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างเพียง 3 คน เพื่อให้กระตุ้นให้นักศึกษาชาวจีนมีโอกาสได้พูดคุยเป็นภาษาไทยได้มากที่สุด

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ให้ตอบด้วยตนเอง (self-administered questionnaire) ประกอบด้วยคำถามดังนี้

1) ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไป (เพศ อายุ การนับถือศาสนา ภูมิลำเนา และประสบการณ์พักอาศัยในประเทศไทย)

2) คำถามเกี่ยวกับความสามารถทางด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย ความสามารถในการตีความหมาย ความสามารถในการด้านทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน โดยในแต่ละองค์ประกอบมีข้อความคำถามองค์ประกอบละ 4 ข้อ คำถามรวมทั้งหมด 20 ข้อ ใช้การวัดโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองใน 5 ระดับคือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

3) คำถามเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ใช้การวัดโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองใน 5 ระดับคือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

4) คำถามเกี่ยวกับปัญหาและกลวิธีในการปรับตัวในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วนคือ ในด้านปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน จำนวน 17 ข้อ และคำถามด้านกลวิธีในการปรับตัว จำนวน 12 ข้อ ทั้งหมดแบ่งระดับการวัดเป็น 4 ระดับคือ 4= เป็นประจำ 3=บ่อยครั้ง 2=นานๆ ครั้ง 1=ไม่เคยเลย

ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการทดสอบความแม่นยำตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบแก้ไข ด้วยการตรวจสอบความเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะคำถามที่มีค่าเกินกว่า 0.5 ส่วนการทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมด ใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการทดสอบพบว่ามาตรวัดมีค่าสูงเกิน 0.7 ในทุกมาตรวัด โดยมาตรวัดความสามารถทางด้านการสื่อสาร มีค่าเท่ากับ 0.72 มาตรวัดการปรับตัวทางวัฒนธรรม มีค่าเท่ากับ 0.78 ส่วนปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน และกลวิธีในการปรับตัว มีค่าเท่ากับ 0.74 และ 0.82 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล โครงการวิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยในคนตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) นักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการและลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจทุกคน การรวบรวมข้อมูลดำเนินการในปีการศึกษา 2558 ระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – พฤษภาคม 2559

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูลปรากฏการณ์เบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลนักศึกษาจีนด้วยแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ทั้งหมดเป็นนักศึกษาที่มาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทย มีนักศึกษาให้ความร่วมมือตอบข้อมูลทั้งสิ้น 111 คน จากประชากรทั้งหมด 117 คิดเป็นร้อยละ 94.8 ของอัตราการตอบทั้งหมด เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของนักศึกษาชาวจีนพบว่า เกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 96.4) ส่วนเพศชายมีเพียงร้อยละ 3.6 เท่านั้น ในด้านอายุ พบว่า มีอายุแตกต่างกันหลากหลายโดยนักศึกษาที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 18 ปี และอายุมากที่สุดคือ 23 ปี

เมื่อสอบถามความสามารถในการสื่อสารด้านต่างๆ ของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยจำแนกเป็น 5 ด้านดังตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมของนักศึกษาจีน จะเข้าสามารถตีความหมายและสื่อสาร ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน กับคนไทยได้พอสมควร (คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-3.74 จากคะแนนเต็ม หากพิจารณาในแต่ละด้านของการสื่อสาร ในด้านการตีความหมาย นักศึกษาสามารถตีความความรู้สึกของคนไทยจากน้ำเสียงที่ได้ยินได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.70) ส่วนด้านการฟัง สามารถฟังและเข้าใจคำพูดที่คนไทยพูดสื่อสารได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านการพูด นักศึกษาชาวจีนสามารถพูดอธิบายสิ่งที่ท่านได้รับฟังให้ผู้ฟังรู้ว่าท่านเข้าใจได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.59) ด้านการอ่าน พบว่า โดยเฉลี่ยนักศึกษาชาวจีนจะสามารถอ่านหนังสือหรือนิตยสารต่างๆ ที่นอกเหนือจากตำราเรียน และอ่านข้อมูลเอกสารใบคำร้องต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย ได้มากกว่าการอ่านสิ่งอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย

3.67 และ 3.66 ตามลำดับ) ส่วนด้านการเขียนนั้นพบว่า นักศึกษาชาวจีนมีความสามารถเขียนข้อความเพื่อสั่งซื้อสินค้าหรือบริการได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.65)

ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของการสื่อสารทั้ง 5 ด้านนักศึกษาชาวจีนมีความสามารถโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละด้านจะพบว่า ความสามารถในการตีความหมายและการฟังภาษาไทยได้มากกว่าการสื่อสารด้านอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.63) ส่วนความสามารถด้านการฟังนั้นมีน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับความสามารถด้านอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.52) ด้านที่ได้นักศึกษาชาวจีน โดยด้านที่เป็นปัญหาโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการเลือกใช้คำในการพูดหรืออธิบายสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้ถูกกาลเทศะตามวัฒนธรรมไทยเช่นการพูดกับผู้ใหญ่การพูดกับเด็กการพูดกับพระสงฆ์ (ค่าเฉลี่ย 3.41) ข้อมูลส่วนนี้สอดคล้องไปกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม อธิบายเพิ่มเติมได้ว่า

“...รู้เรื่องนะ และพอพูดได้ เข้าใจ ยกเว้นแต่พวกคำใหม่ๆ พวกคำแปลกๆ ซิลล์ๆ (พวกภาษาวัยรุ่น) หรือใหม่ (ภาษาถิ่น) พวกนี้ต้องให้เพื่อนอธิบายความหมาย...” (อัศรินทร์, นักศึกษาชายชาวจีน อายุ 20 ปี)

“...พูดกับคนไทย บางทีคิดคำไม่ทัน พวกคำอะไรนะ ... พวกราชาศัพท์ ก็ไม่เข้าใจเท่าไร ใช้ไม่ถูก...” (แหวน, นักศึกษาหญิงชาวจีน อายุ 22 ปี)

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มยังพบว่า ปัญหาของนักศึกษาชาวจีนในเรื่องการสื่อสาร มีประเด็นของการเรียงประโยคยาวๆ ไม่ได้ไม่รู้จักคำศัพท์ฟังไม่รู้เรื่องและฟังไม่ทัน เพราะคนไทย (เพชรบุรีและเพื่อนนักศึกษา) พูดเร็ว และพวกภาษาถิ่นก็จะฟังไม่เข้าใจ วิธีการปรับตัวและแก้ปัญหาด้านการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีนคือการใช้วิธีการเดาคำศัพท์โดยสังเกตดูจากอิริยาบถของผู้พูดและเรื่องราวที่กำลังพูดคุยกันอยู่เป็นหลัก

นอกจากการปรับตัวทางด้านการสื่อสารที่เป็นปัจจัยหลักของการมาศึกษาที่เพชรบุรีของนักศึกษาชาวจีนแล้ว ยังพบว่า นักศึกษาจำนวนมากยังต้องมีการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมและการเรียนด้วย โดยข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมเช่น การรับประทานอาหาร สภาพความเป็นอยู่ชีวิตประจำวันรวมถึงการดำเนินวิถีชีวิตคนไทยนั้น นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่มีความสามารถในการปรับตัวได้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34-3.59) ด้านที่นักศึกษาสามารถปรับตัวได้มากที่สุดคือ รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบชาวไทย นักศึกษาชาวจีนหลายคนให้สัมภาษณ์ในทิศทางเดียวกันว่าคนไทย (โดยเฉพาะนักศึกษาไทย) และ/หรือ รวมถึงอาจารย์ไทยบางคน ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตกันสบายๆ ไม่เร่งรีบ หรืออาจใช้คำสื่อความหมายที่ว่า “สโลว์ไลฟ์ (Slow life)” กล่าวคือ ในมุมมองของชาวจีนเห็นว่า คนไทยทำอะไรช้าๆ ไม่รีบร้อน เรื่อยๆ ซึ่งแตกต่างจากคนจีนที่อยู่ในประเทศจีน ทุกคนมีความรวดเร็วเร่งรีบอยู่เสมอในการทำสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบริบททางสังคมของเพชรบุรี ที่อยู่ในเขตชนบท ในประเด็นนี้ นักศึกษาชาวจีนหลายคนที่เคยเดินทางไปกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นว่า “คนเพชรบุรีไม่รีบร้อนเท่าคนกรุงเทพฯ แต่คนกรุงเทพฯ ก็ยังไม่เร็วเท่าคนที่จีน” นอกจากนี้ ยังพบว่า นักศึกษาชาวจีนมีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตประจำวัน อาทิ การเดินทาง นักศึกษาจีนส่วนใหญ่นิยมมาเรียนที่เพชรบุรี จะนิยมการเดินทางไปไหนมาไหน เนื่องด้วยความเคยชินที่ต้องใช้การเดินทางเป็นหลักเมื่ออยู่ที่ประเทศจีนอีกทั้ง ในจังหวัดเพชรบุรีและภายในมหาวิทยาลัย ไม่มีบริการรถรับจ้างสาธารณะ หลายคนจึงตัดสินใจใช้การเดินทางเป็นหลัก เว้นแต่การเข้าไปในกรุงเทพฯ ชาวจีนต้องมีการปรับตัวเรื่องการเรียกรถโดยสารประจำทางซึ่งมักจะไม่จอดตามป้าย และขับเส้นทางวกวนไป

มาทำให้สับสน ส่วนในเรื่องอาหารการกิน พบว่า นักศึกษาชาวจีนไม่ได้ปรับตัวอะไรมาก เพราะลักษณะอาหารคล้ายกัน เว้นเพียงแต่ 1) รสชาติอาหารที่เพชรบุรีจะเน้นหวานและเผ็ดมากเกินไป 2) คนไทยรับประทานข้าวเช้า ซึ่งปกติคนจีนไม่รับประทานข้าวในมื้อเช้า แต่จะทานเป็นพวกบะหมี่โจ๊ก หรือต้มยำ

สำหรับการปรับตัวในด้านการศึกษา สิ่งที่นักศึกษาชาวจีนเห็นพ้องกันเป็นอย่างมากคือ เรื่องของการรักษาเวลาของอาจารย์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ชาวไทยมักไม่ตรงเวลา เช่น เข้าสอนสาย เลิกเรียนไววกว่ากำหนด เวลาสอนชอบคุยนอกเรื่อง คุยเล่น และอาจารย์ชาวไทยมักให้การบ้านจำนวนมาก แต่ข้อดีของอาจารย์ชาวไทยคือมีความใกล้ชิดกับนักศึกษา มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อศิษย์มากกว่าอาจารย์ชาวจีนที่จะมีช่องว่างระหว่างอาจารย์-ศิษย์สูงกว่า ส่วนวิธีการสอน อาจารย์ไทยเน้นการเรียนแล้วนำมาปฏิบัติ แต่อาจารย์จีนเรียนแต่ในหนังสือ

หากพิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ยการปรับตัวด้านการเรียน พบว่า นักศึกษาชาวจีนมีปัญหาในด้านการทำงานร่วมกับเพื่อนนักศึกษาไทย เช่น นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ร่วมกันกับนักศึกษาไทย อาจเป็นเพราะความติดขัดด้านภาษาและการสื่อสาร รวมทั้งเรื่องของบุคลิกลักษณะการทำงานที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันดังเช่นที่นักศึกษากลุ่มนี้อธิบายว่า

“...เวลาทำงานกับเพื่อนคนไทย เขานัดมาแต่ไม่ทำงาน ชอบมาคุยมาเล่น กินขนมกัน แต่คนจีนถ้านัดมาทำงานทำงานเลย...” (หวัง, นักศึกษาชายชาวจีน อายุ 20 ปี)

“...เวลาเข้าห้องสมุด เพื่อนคนไทยชอบคุยกับเสียงดัง อยู่ในหอพักก็คุยกัน ต่างจากคนจีน คนไทยชอบอยู่เป็นกลุ่ม คนจีนต่างคนต่างอยู่” (ฟ้า, นักศึกษาหญิงชาวจีน อายุ 19 ปี)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถทางการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การตีความหมาย	3.63	0.834
ตีความความรู้สึกของคนไทยจากน้ำเสียงที่ได้ยินได้	3.70	0.80
ตีความภาษาท่าทางของคนไทยได้ว่าต้องการจะสื่อสารอะไร	3.64	0.85
ทราบได้ว่าคนไทยไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองพยายามจะสื่อสาร	3.50	0.92
สามารถแก้ไขการสื่อสารได้เมื่อผู้ฟังคนไทยเกิดความไม่เข้าใจ	3.65	0.83
ตีความจากลักษณะสีหน้าของคนไทยได้ว่าต้องการจะสื่อสารอะไร	3.66	0.77
การฟัง	3.63	0.81
ฟังและเข้าใจคำพูดที่คนไทยพูดสื่อสารได้	3.74	0.84
ฟังและถอดความหมายจากสิ่งที่ฟังได้	3.59	0.81
ฟังและปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้สื่อสารชาวไทยพูดคุยได้	3.62	0.75
ฟังและอธิบายใจความจากสิ่งที่ฟังได้	3.56	0.84
การพูด	3.52	0.89
พูดโต้ตอบกับคนไทยจากสิ่งที่ท่านรับฟังได้	3.55	0.88
พูดอธิบายสิ่งที่ได้รับฟังให้ผู้ฟังรู้ว่าท่านเข้าใจได้	3.59	0.83
พูดโน้มน้าวชักจูงใจเพื่อให้ผู้ฟังปฏิบัติตามสิ่งที่ตนพูดได้	3.51	0.88
เลือกใช้คำในการพูดได้ถูกกาลเทศะตามวัฒนธรรมไทย	3.41	0.95
การอ่าน	3.58	0.87
อ่านข้อความประกาศต่างๆ	3.49	0.84
อ่านข้อความเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการเช่นอ่านรายการอาหาร	3.50	0.96
อ่านข้อมูลเอกสารใบคำร้องต่างๆของทางมหาวิทยาลัยได้	3.66	0.80
อ่านหนังสือหรือนิตยสารต่างๆ ที่นอกเหนือจากตำราเรียน	3.67	0.86
การเขียน	3.54	0.82
เขียนตอบคำถามที่เป็นภาษาไทยได้เช่นแบบฝึกหัดที่เป็นภาษาไทย	3.51	0.92
เขียนข้อความเพื่อสั่งซื้อสินค้าหรือบริการได้	3.65	0.72
กรอกเอกสารที่เป็นใบคำร้องต่างๆของทางมหาวิทยาลัยได้	3.51	0.81
เขียนหนังสือหรือจดบันทึกต่างๆ ได้	3.48	0.82
รวมทุกด้าน	3.58	0.84

ตารางที่ 2 การปรับตัวและการผสานทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในจังหวัดเพชรบุรี

การปรับตัว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านวัฒนธรรม	3.49	0.95
รสชาติของอาหารการกิน	3.45	1.04
ประเภทของอาหาร	3.56	0.94
สภาพอากาศ	3.51	1.01
ภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน	3.50	0.95
การสังสรรค์กับเพื่อนชาวไทย	3.54	0.86
วัฒนธรรมการทักทายแบบชาวไทย	3.46	0.91
รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบชาวไทย	3.59	0.96
การร่วมกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมไทย	3.34	0.91
ด้านการเรียนรู้	3.48	0.87
การวางแผนการศึกษา	3.59	0.83
ภาษาที่ใช้ในการเรียน	3.57	0.82
ความสัมพันธ์และการสื่อสารกับเพื่อนในชั้นเรียน	3.56	0.79
ความสัมพันธ์และการสื่อสารกับอาจารย์/เจ้าหน้าที่	3.60	0.91
บรรยากาศในห้อง/สถานศึกษา	3.45	0.78
กิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นร่วมกัน	3.35	0.97
การทำงานร่วมกับเพื่อนคนไทยได้เป็นอย่างดี	3.23	1.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของนักศึกษาชาวจีนในแง่ของการปรับตัวทั้งด้านการสื่อสาร วัฒนธรรม และการเรียนสอดคล้องกับงานศึกษาอื่นๆ ที่ ผ่านมา โดยปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนเป็นปัญหาที่เกิดจากภาษา ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ภาษาไทยเท่านั้นที่นักศึกษาชาวจีนมีปัญหาในการสื่อสาร แต่รวมถึงภาษาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากภาษาจีนด้วย ประเด็นนี้บางครั้งเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาความเครียดและการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนในต่าง

ประเทศ (Spencer-Oatey & Xiong, 2006) นอกจากนี้ยังพบประเด็นความแตกต่างของวัฒนธรรม และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะปัญหาด้านการใช้ภาษาไทย สุขภาพ ค่านิยม และสิ่งรบกวนใจในสภาพแวดล้อมใหม่ อาทิ ความคิดถึงบ้าน ความเครียด (Ren Zhiyuan และคณะ, 2555; พรวิภา เหาตะวานิช และคณะ, 2556)

หากพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีด้านการปรับตัวแสดงให้เห็นว่าการปรับตัวเป็นกระบวนการหนึ่งของพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อความอยู่รอดในความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป การปรับตัวขึ้นอยู่กับ

กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นการปรับตัวจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในกลุ่มของนักศึกษาจีนที่ได้เข้ามาศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่จะรวมอยู่เป็นกลุ่มอาศัยอยู่กลุ่มพวกเดียวกัน บางคนสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรับประทานอาหาร การสื่อสาร วัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลไปถึงสุขภาพจิตของคนที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม คนบางส่วนที่สามารถปรับตัวเข้ากับบริบท สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปสามารถเรียนรู้จนเกิดการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้ แต่ในขณะที่เดียวกันวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีติดตัวมาก็ยังคงอยู่สามารถแสดงออกมาได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม ถือเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Roy & Andrews, 1999) จะเห็นว่าการปรับตัวของนักศึกษาจะมีขั้นตอนและกระบวนการไปตามแนวคิดดังกล่าวประเด็นนี้เป็นสิ่งจำเป็น หากมหาวิทยาลัยเข้าใจและมีกระบวนการช่วยเหลือนักศึกษาในส่วนนี้ จะทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาจีนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Oberg (1960) ซึ่งประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ ขั้นแรก ขั้นต้นตาตื่นใจ (honeymoon stage) เป็นช่วงที่นักศึกษาเพิ่งมาถึงมหาวิทยาลัยในไทย จึงรู้สึกว่าวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ที่มาเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จะได้รับกระบวนการปฐมนิเทศและพาทัศนศึกษาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดเพชรบุรี และต่างจังหวัด ทำให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยที่หลากหลายมากขึ้น ขั้นที่ 2 ขั้นวิกฤติหรือต่อต้าน (crisis stage) เป็นช่วงที่นักศึกษาชาวจีนเริ่มเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนขึ้น บางครั้งมีความคับข้องใจทางวัฒนธรรม (culture shock) เกิดความรู้สึกไม่เข้าใจ หงุดหงิด ซึมเศร้า กังวล กลัวตามมา เช่น พฤติกรรมของอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียนชาวไทย หรือรูปแบบการเรียนการสอนของคนไทย ขั้นที่ 3 ขั้นฟื้นตัว (recovery stage) นักศึกษาเริ่มปรับตัว

ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและมีความรู้สึกสบายใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังเช่นที่นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนที่ไทยไม่เครียด และใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสบายๆ ไม่เร่งรีบ ส่วนในขั้นสุดท้ายคือขั้นการปรับตัว (adjustment stage) เป็นช่วงที่นักศึกษาชาวจีนรู้สึกว่าตนเป็นคนต่างถิ่นน้อยลง รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย สามารถปรับประยุกต์วัฒนธรรมจีนกับการอยู่อาศัยในวัฒนธรรมไทยไปด้วยกันได้เหมาะสม ซึ่งอาจจะไม่สามารถปรับได้ทั้งหมด แต่ก็พบว่ามีทักษะต่างๆ ที่ดีขึ้น ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษาที่มาเรียนในประเทศไทย อย่างไรก็ตามการปรับตัวของนักศึกษาที่เรียนในต่างถิ่น โดยเฉพาะการข้ามประเทศนั้น กระบวนการปรับตัวและการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของนักศึกษามักเกิดขึ้นด้วยตนเองเป็นหลัก จากประสบการณ์ ความรู้ส่วนบุคคล รวมถึงความตระหนักและรับรู้ถึงค่านิยมต่างๆ ที่มีทั่วโลก (Gill, 2007) และเมื่อนักศึกษาสามารถปรับตัว หรือทำการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้แล้ว จะช่วยส่งผลต่อภาวะความเป็นอยู่ที่ดีและสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้ด้วย (Zheng, Sang, & Wang, 2004) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากคะแนนการปรับตัวของนักศึกษาจีนที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2558 จะเห็นได้ชัดเจนว่า ส่วนใหญ่มีการปรับตัวได้เป็นอย่างดีทั้งในด้านวัฒนธรรม และการเรียนรู้ มีการปรับตัวผสมผสาน (integration) โดยนำข้อดีวัฒนธรรมไทยมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีความสามารถก้าวข้ามความต่างทางวัฒนธรรมได้ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multicultural) สามารถปรับตัวได้ดีอยู่ในทั้งสองวัฒนธรรมได้อย่างดีทั้งการอยู่กับชาวไทย และเพื่อนชาวจีน ปรับตัวให้สามารถเข้าได้ง่ายกับวัฒนธรรมไทย ทำให้รู้สึกว่าสบายเหมือนอยู่ในวัฒนธรรมเดิม (อัครวรรณ์ แสงวิภาค, 2557)

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในการศึกษาในประเทศไทย นักศึกษาที่เปิดเผยและพูดคุยสื่อสารกับผู้อื่นมากจะสามารถปรับตัวได้เร็ว

และมากกว่านักศึกษาที่เก็บตัว โดยบทบาทสำคัญนอกเหนือจากการสื่อสารกับเพื่อนนักศึกษาชาวจีนและนักศึกษาไทย คือการสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอนชาวไทยที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาต่างๆ ทำให้นักศึกษาชาวจีนปรับตัวได้มากขึ้น (ดวงทิพย์ เจริญรุกษ์, ผือนโซติ และพัชราภา เอื้ออมรวิช, 2557) ประเด็นนี้ถือเป็นข้อดีและจุดเด่นของคณาจารย์ชาวไทยที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาสามารถขอคำปรึกษาเรื่องต่างๆ ได้นอกเหนือจากการเรียน ทั้งนี้ นักศึกษาจีนมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทยมีเพียงประเด็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมบางประการที่ควรเร่งทำความเข้าใจระหว่างกันเช่น นักศึกษาไทยชอบถอดรองเท้า นั่งพับเพียบ นักศึกษาไทยแต่งกายด้วยชุดนักศึกษา มาเรียนหนังสือซึ่งแตกต่างจากสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ไม่จำเป็นต้องแต่งชุดนักศึกษาเป็นต้น แต่ในภาพรวมนักศึกษาชาวจีนโดยส่วนใหญ่ยังมองว่าประเทศไทยเหมาะสมแก่การเดินทางมาศึกษาต่อเนื่องจากมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ประเทศไทยน่าอยู่ ระยะเวลาไม่ไกลจากจีนมากนัก นักศึกษาจีนที่มาศึกษาที่เพชรบุรีส่วนใหญ่ครอบครัวฐานะปานกลาง ค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่ไทยก็ไม่สูงมากเกินไปนัก อีกทั้งนักศึกษาชาวจีนยังมองว่าคนไทยมีความโอบอ้อมอารี มีการดูแลเอาใจใส่ที่ดี และมักได้รับการปลุกฝังเรื่องกิริยามารยาท การเคารพผู้อาวุโส นอกจากนั้น ประสบการณ์ที่ได้มาเรียนในประเทศไทยทำให้มีโอกาสในการทำงานในประเทศจีนได้มากขึ้นด้วย (ศรีสุตา วณิกัญญศักดิ์, 2557)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงการสื่อสาร การปรับตัว และการผสมผสานทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในจังหวัดเพชรบุรี มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและระบบการให้คำปรึกษาด้านปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในอนาคตมากขึ้น อาทิ การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และปรับปรุงห้องครัวให้เหมาะสมกับนักศึกษาจีน การจัดตั้งชมรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-จีน เพื่อให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมไทย-จีน

ในเชิงวิชาการ ควรมีการศึกษาเกี่ยวภาวะสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาจีนที่มาเรียนในจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากสุขภาพจิตเป็นผลของการปรับตัว ซึ่งเป็นวิธีการที่คนเราแสดงปฏิกิริยา โต้ตอบ การปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองและบุคคลรอบข้าง และจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการดูแลนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่อนุญาตและให้การสนับสนุนการทำวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 112/2558 เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนฯ เข้าเยี่ยมคารวะ. ค้นข้อมูล 1 เมษายน 2559, จาก <http://www.moe.go.th/websm/2015/mar/112.html>.
- ดวงทิพย์ เจริญรุขซ์ ผื่อนโชติ, และพัชรภา อื้ออมรวนิช. (2557). การปรับตัวของนักศึกษาจีนที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. *นิเทศศาสตร์ปริทัศน์*. 18(1), 75-86.
- นิภา กุฬพงษ์ศักดิ์. (2555). ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษานักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*. 31(1), 123-139.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2559). เด็กจีนแห่เข้าเรียนมหา'ลัยเอกชนไทย 80% จบเลือกทำงานเมืองไทย. ค้นข้อมูล 15 มีนาคม 2559, จาก <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9590000027358>.
- พรพะเยาว์ กังเม้ง, และดวงทิพย์ เจริญรุขซ์ ผื่อนโชติ. (2557). ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการปรับตัวของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาดและการบริหารธุรกิจ*, 4(1), 635-655.
- พรวิภา เหาตะวานิช, อริญญา ตัญค์มกีร์, และสุภาพรรณ โคตรจรัส. (2556). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของผู้ใช้แรงงานไทยย้ายถิ่น : การวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารวิจัย มข. มส. (บศ.)* 1(1), มกราคม – เมษายน, 14-27.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2556). *ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสุดา วนภิญโญศักดิ์. (2557). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของนักท่องเที่ยวจีนกับผลกระทบต่อสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.
- สุริย์วรรณ เสถียรสุคนธ์. (2554). การสอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาชาวจีน: สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไข. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 18(1), 127-140.
- อัศวรัตน์ แสงวิภาค. (2557). กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีความจำเป็น ต่อการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 11(1), 19-26.
- Ren Zhiyuan, บุญเปี่ยม ตักดินา, และ ภารดี มหาพันธ์. (2555). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของ นักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 20(34), 185-201.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied psychology*, 55(3), 303-332.
- Gill, S. (2007). Overseas students' intercultural adaptation as intercultural learning: A transformative framework. *Compare*. 37(2), 167-183.
- Oberg. K. (1960). Culture shock: Adjustment to new cultural environments. *Practical Anthropology*. 7. 377-182.
- Roy, C., & Andrews, H. A. (Eds.). (1999). *The Roy adaptation model*. Prentice Hall.

- Spencer-Oatey, H., & Xiong, Z. (2006). Chinese students' psychological and sociocultural adjustments to Britain: An empirical study. *Language, culture and curriculum*, 19(1), 37-53.
- Zheng, X., Sang, D., & Wang, L. (2004). Acculturation and subjective well-being of Chinese students in Australia. *Journal of Happiness Studies*, 5(1), 57-72.